

Risinājumi sportistu sociālajām garantijām un aizsardzībai Eiropā

Īsumā

Sportistu sociālās garantijas un sociālā aizsardzība lielā mērā ir atkarīga no viņu atalgojuma un nodokļiem, kas samaksāti par gūtajiem ienākumiem. Katras valsts sociālā nodrošinājuma sistēma, kas paredz no ienākumiem veikt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas jeb maksāt sociālo nodokli, tādējādi nodrošinot sev sociālās garantijas (galvenokārt dažādus pabalstus un pensijas), ir saistoša ikvienam, arī sportistiem.

Profesionālu sportistu darbības specifikas dēļ, tostarp ņemot vērā salīdzinoši neilgo karjeru augstu sasniegumu sportā un potenciāli lielu traumu iespējamību, darba līgumi ar sportistiem vairākumā gadījumu tiek slēgti uz laiku, kas nepārsniedz piecu gadu termiņu (piemēram, Beļģija, Dānija, Francija, Igaunija, Lietuva, Polija, Portugāle, Slovākija, Somija, Spānija, Ungārija). Vairākās valstīs no sporta darba līgumā noteiktās samaksas tiek ieturēts sociālais nodoklis, tādējādi nodrošinot sportistiem sociālās garantijas (piemēram, Dānija, Francija, Igaunija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Slovākija). Savukārt Luksemburgā, ja elites līmeņa sportists netiek sociāli apdrošināts citādi, valsts par sportistu maksā sociālās apdrošināšanas iemaksas no valsti noteiktās minimālās darba algas.

Sportistiem bieži vien tiek piešķirtas subsīdijas/pabalsti, kas galvenokārt tiek izmantoti treniņiem un sacensībām, kā arī stipendijas, kas tiek izlietotas dažādi – gan, piemēram, studijām, gan attīstot karjeru sportā (piemēram, Austrija, Dānija, Grieķija, Igaunija, Lietuva, Luksemburga, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Slovākija, Slovēnija, Somija, Ungārija, Zviedrija). Lai kvalificētos kāda minētā finansējuma saņemšanai, sportistiem parasti ir jāatbilst vairākiem kritērijiem. Dažviet (piemēram, Igaunija, Nīderlande, Polija) no piešķirtajām stipendijām tiek veiktas arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, tādējādi veidojot uzkrājumu pensijai un sportistiem nodrošinot citas sociālās garantijas.

Mūsdienās arvien aktuālāka sporta pasaulē kļūst iespēja veidot tā dēvēto dubulto karjeru, proti, paralēli karjerai augsta līmeņa sportā sportisti pievēršas vai nu izglītības ieguvei, vai strādā algotu darbu. Tādējādi sportisti sev nodrošina sociālās garantijas augstu sasniegumu sportista karjeras laikā, kā arī pēc tās beigām.

Virknē valstu tiek veicināta augstu sasniegumu sportistu sporta gaitu un augstākās izglītības studiju apvienošana, piedāvājot visplašākā spektra atvieglojumus un priekšrocības gan stājoties izglītības iestādē, gan mācību procesa laikā (piemēram, Beļģija, Grieķija, Luksemburga, Nīderlande, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Zviedrija).

Vairākās valstīs augsta līmeņa sportistiem ir iespēja integrēties speciāli izstrādātā un darbiniekiem pielāgotā darba vidē kādā no valsts vai pašvaldības iestādēm, piemēram, leģlietu vai Aizsardzības ministrijas struktūrās, kā arī valsts armijā (piemēram, Austrija, Francija, Luksemburga, Nīderlande, Slovēnija, Spānija, Zviedrija). Šādos gadījumos profesionālā apmācība un darbs tiek apvienots ar treniņiem un dalību augsta līmeņa sporta sacensībās, vienlaikus saņemot sociālo nodrošinājumu. Šāda darba režīma ietvaros sportistiem tiek piešķirti arī speciāli atvaļinājumi un tiek atvēlēts laiks treniņiem. Toties Grieķijā darba iespējas valsts un pašvaldības struktūrās sportistiem paveras tikai pēc augstu sasniegumu sportista karjeras beigām.

Plaši izplatīta prakse Eiropā ir sportistu apbalvošana, piešķirot naudas balvas par izciliem sasniegumiem augsta līmeņa sporta sacensībās. Savukārt Somijā tiem, kuri galvenos ienākumus gūst no sporta, līdz 65 gadu vecumam ir obligāta pensiju un nelaimes gadījumu apdrošināšana.

Atsevišķās valstīs savas valsts pilsoņiem, kuri ir sportisti, pēc elites līmeņa sportista karjeras beigām, ja tās laikā izcīnītas medaļas augstākā līmeņa sporta spēlēs, valsts mēdz piešķirt dažādas mūža balvas un piemaksas pie pensijām. To piešķiršanas un izmaksas nosacījumi ir atšķirīgi (piemēram, Igaunija, Lietuva, Slovēnija, Somija, Ungārija).

Virknē valstu par sportu atbildīgās organizācijas sportistiem sniedz informatīvu atbalstu, tostarp finanšu un juridiskās konsultācijas, tādējādi palīdzot sportistiem rast labāko sociālo garantiju un sociālās aizsardzības risinājumu.

Austrijā sociālā nodrošinājuma sistēma attiecas arī uz sportistiem. Sportistu nodarbinātības statusam atbilstošas sociālā nodrošinājuma garantijas var iegūt, esot darba attiecībās. Īpaša un nozīmīga sportistu darba devēja loma ir Austrijas Republikai, jo **daudzi sportisti ir pakļauti speciāli izstrādātam un pielāgotam darbinieku režīmam, piemēram, Austrijas [Iekšlietu ministrijā](#) un [Aizsardzības ministrijā](#).**

Iekšlietu ministrijā augstu sasniegumu sporta veicināšana [ir veidota](#) kā dubulta atbalsta sistēma un apvieno profesionālo apmācību ar iespēju profesionāli nodarboties ar sportu. No vienas puses, **labākajiem sportistiem tiek piedāvāta laba profesionālā sagatavotība un līdz ar to arī sociālais nodrošinājums ārpus sportista karjeras.** No otras puses, **sportistiem tiek piešķirtas subsīdijas treniņiem un sacensībām.** Savukārt sportisti pārstāv policijas zīmolu un tādējādi reprezentē augstas veiktspējas policijas tēlu Austrijā. Turklāt labākie sportisti piedalās Iekšlietu ministrijas oficiālajos pasākumos un akcijās, dažādu plašsaziņas līdzekļu koncepciju īstenošanā, kā arī izpildvaras sporta čempionātos.

Uzņemšanas kritēriji Iekšlietu ministrijas augstas veiktspējas sportistu komandā ir šādi:

- sekmīgi pabeigta uzņemšana policijā;
- dalība nacionālajā izlasē Iekšlietu ministrijas atbalstītā sporta veidā;
- sportiskais sniegums saskaņā ar Iekšlietu ministrijas klasifikācijas vadlīnijām;
- sportiskā snieguma un attīstības prognoze.

Uzsvars tiek likts uz jauno talantu veicināšanu, kā arī jo sevišķi [tiek atbalstīti](#):

- individuālie olimpisko spēļu sporta veidi;
- disciplīnas, kas tiek praktizētas izpildvarā;
- disciplīnas, kurām ir augsta reputācija un popularitāte iedzīvotāju vidū.

Sportistu apmācība kursā [notiek](#) piecus gadus Grācā vai Zalcburgā. Vienu mēnesi (jāizvēlas starp pavasara vai rudens moduli) kalendāra gadā apmācības notiek klātienē. Pēc ceturta un piektā gada praktiskās apmācības vienu mēnesi notiek policijas iecirknī. Pēc pamatapmācības pabeigšanas un dienesta eksāmena nokārtošanas darbinieks tiek norīkots darbā Valsts policijas pārvaldē. **Sportistiem tiek piešķirti speciāli atvaļinājumi un laiks treniņiem, tādējādi sniedzot iespēju apvienot policista profesiju ar augstākās klases sporta praksi un nodrošinot treniņus nepieciešamajā apjomā.** Visiem Iekšlietu ministrijas augstākā līmeņa sportistiem ik gadu jāiesniedz pieteikums augstākā līmeņa sporta statusa saglabāšanai, ko izvērtē augstākā līmeņa sporta komisija.

Policija pēc sportista karjeras beigām piedāvā plašas profesionālās pārkvalificēšanās iespējas. Atkarībā no darbības jomas ir jāizpilda dažādas prasības, piemēram, jānokārto iestājpārbaudījumi vai jāiziet specializēta apmācība.

Iekšlietu ministrijā darbojas arī absolventu klubs jeb tīkls, kas izveidots kā bijušo, esošo un topošo labāko sportistu apvienība. Absolventu klubs saviem biedriem piedāvā informācijas, ideju un pieredzes apmaiņas platformu un darbojas kā mentorprogramma. Valsts policijā mentors kopā ar atbildīgo nodaļu darbojas kā sportistu kontaktpersona. Šāds personīgais kontakts atvieglo labāko jauno sportistu ienākšanu policista profesijā, jo viņi [tiek informēti](#) gan par iekšējiem procesiem iestādē, gan jautājumiem, kas saistīti ar noteiktiem mācību priekšmetiem, u. c.

Beļģijā sportista darba līgumu var slēgt tikai pēc pilna laika obligātās izglītības iegūšanas, sportistam sasniedzot 16 gadu vecumu ([6. p.](#)). Nodarbojoties ar basketbolu, volejbolu un ritenbraukšanu, **minimālais vecums, lai noslēgtu sportista līgumu atbilstoši slodzei, ir šāds:**

- nepilna laika līgums līdz 80 stundām mēnesī – no 16 gadu vecuma;
- nepilna laika līgums vairāk nekā 80 stundas mēnesī – no 18 gadu vecuma;
- līgums uz pilnu slodzi – no 18 gadu vecuma.

Uz noteiktu laiku noslēgtā sportista darba līguma termiņš nedrīkst pārsniegt piecus gadus. Līgumu atjaunojot, ir jāievēro tā maksimālais termiņš, proti, pieci gadi ([4. p.](#)). Sportista darba līgumu var noslēgt uz nenoteiktu laiku, taču tas notiek reti. Tā iemesls ir sportistu darba specifika un profesionālu sportistu salīdzinoši neilgā karjera. Pusei, kura izbeidz sportista darba līgumu bez būtiska iemesla, ir pienākums izmaksāt otrai pusei [kompensāciju](#).

Beļģijā par augstākā līmeņa sportu [atbild](#) flāmu, franču un vācu valodā runājošās kopienas. Katra kopiena augstākā līmeņa sporta politiku organizē autonomi. Beļģijas Olimpiskā un starpfederālā komiteja ([BOIC](#)) ir augstākā līmeņa sporta olimpiskais partneris. Tā veic savu misiju ciešā sadarbībā ar kopienas sporta pārvaldēm: [Sport Vlaanderen](#) – flāmu valodā runājošo kopienas, [Adeps](#) – franču valodā runājošo kopienas un [Ostbelgien](#) – vācu valodā runājošo kopienas. Šīs četras vienības kopā veido tā dēvētos augstākos sporta partnerus Beļģijā.

Flandrijā tiek īstenots **elites līmeņa sportistu studentu projekts, kura mērķis ir veicināt augstākā līmeņa sportistu sporta un augstākās izglītības studiju apvienošanu.** Starp augstākās izglītības iestādēm, elites līmeņa

sportistu/studentu, attiecīgo sporta federāciju un [Sport Vlaanderen](#) katru akadēmisko gadu tiek slēgts līgums par katru elites līmeņa sportistu/studentu, un sportistiem ir iespēja koncentrēties sasniegumu gūšanai sportā, par prioritāti izvirzot savu veselību. Sportistam/studentam akadēmiskajā gadā izglītības iestādē ir jāiegūst ne vairāk kā 40 kredītpunkti. Ņemot vērā šo sportistu/studentu augsto sportisko līmeni un apņemšanos studēt, šā projekta ietvaros sportists var saņemt personisku finansiālu atbalstu, noslēdzot darba līgumu vai saņemot ikmēneša pabalstu par izdevumiem. Elites līmeņa sportisti, kuriem ir citi ienākumu avoti, piemēram, jau noslēgts darba līgums vai izdevumu kompensācija klubā vai citā aģentūrā, uz šādu finansiālu atbalstu nav tiesīgi [pretendēt](#).

Valonijas un Briseles reģionā [Adeps](#) sniedz finansiālu atbalstu sporta federācijām, [noslēdzot](#) darba līgumus ar sportistiem, kā arī sniedz viņiem konsultācijas dubultās karjeras jomā, lai vienlaikus ar sporta sasniegumiem sportisti pievērstos vai nu izglītības programmas apguvei, vai strādātu algotu darbu. **Sportistiem tiek piedāvāts apvienot karjeru sportā ar izglītības iegūšanu, tā radot plašas iespējas un atvieglotus apstākļus studijām.** Iegūstot profesionālo vai augstāko izglītību, studentiem ir iespēja pielāgot studijas karjerai. Arī studiju ilgumam nav laika ierobežojuma, tomēr studentam ir [jāiegūst](#) vismaz 15 kredītpunkti akadēmiskā gada laikā.

Dānijā nav speciālas atbalsta sistēmas, kas [sniegtu](#) atbalstu sportistiem sociāli ekonomisko jautājumu risināšanā. [Dānijas sporta konfederācija](#) ar tā dēvēto pasaules klases statusu katru gadu sadarbojas ar [Team Danmark](#) (Dānijas augstākā līmeņa sporta organizācija), lai izstrādātu plānu naudas piešķiršanai valsts sporta izlašu sportistu algām. **Sportistu algas tiek apliktas ar nodokļiem** un svārstās no aptuveni 690 līdz 3450 *euro* mēnesī pirms nodokļu nomaksas. Tas gan nav garantēts ienākums vai finansiāls ieguldījums sportistu sociāli ekonomiskās situācijas uzlabošanai ilgākā laikposmā. Izvērtējums par līdzekļu piešķiršanu [tiek veikts](#) reizi divos gados atkarībā no sportistu uzrādītajiem rezultātiem un progresu sportā.

Vienlaikus Dānijā ir izstrādāta sistēma, kuras ietvaros labākajiem sportistiem ilgāku laiku ir iespēja [saņemt studiju stipendijas](#). Tās ir ievērojams atspazs vairākumam sportistu. **Sportistiem tiek dota iespēja studēt ilgāku laiku, saņemot arī līdzekļus ar studijām saistīto izmaksu segšanai pilnā apmērā.** Valsts parasti apmaksā studijas bakalaura grāda iegūšanai (trīs gadi) un maģistra grāda iegūšanai (divi gadi), turklāt tiek dota iespēja vienu gadu studēt papildus – kopumā sešus gadus. Visā mācību laikā studentam ir jāiegūst vismaz 70 kredītpunkti. Daudzi sportisti atzīst, ka **Dānijas sociāli ekonomiskā atbalsta sistēma ir pietiekami pielāgota, lai augsta līmeņa sportistam būtu nodrošināti apstākļi, kas vienlaikus atļauj arī studēt kādā izglītības iestādē.**

Francijā profesionāliem sportistiem, tāpat kā visiem citiem strādājošajiem, ir saistoša vispārējā sociālā nodrošinājuma sistēma. Tādējādi klubiem ir jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas par sportistiem izmaksāto atalgojumu.

Augsta līmeņa sporta attīstību nodrošina valsts, sporta asociācijas un federācijas ar pašvaldību, to apvienību un ieinteresēto uzņēmumu palīdzību ([L. 100-2](#)). Jāņem vērā tas, ka augsta līmeņa sporta prakse rada paaugstinātu savainojumu, negadījumu vai slimību risku. Turklāt augsta līmeņa sportistiem karjera parasti ilgst vien dažus gadus un ja sponsoru atbalsts nav pietiekams, pastāv risks nonākt materiāli un sociāli nedrošā situācijā. Lai no tā izvairītos, 2015. gada 27. novembrī tika pieņemts likums, kura mērķis ir aizsargāt augsta līmeņa un profesionālos sportistus un nodrošināt viņu tiesisko un sociālo stāvokli. Likums paredz, ka **algota profesionāla sportista darbība tiek apmaksāta, esot tiesiskās attiecībās ar sporta asociāciju vai uzņēmumu ([14. p. L. 222-2](#)).** Šāda darba līguma termiņš ar nelieliem izņēmumiem parasti nav mazāks par sporta sezonu (12 mēnešiem) un nav ilgāks par pieciem gadiem. Līgumu iespējams pagarināt vai ar to pašu darba devēju noslēgt jaunu ([14. p. L. 222-2-4](#)). Darba līgumā citstarp tiek iekļauta arī informācija par papildu pensiju un nodrošinājuma fondu, kā arī informācija par iestādi, kas nodrošina veselības aprūpi ([14. p. L. 222-2-5](#)). Sporta apvienības, uzņēmumi kopā ar sporta federācijām, profesionālās līgas un profesionālo sportistu pārstāvniecības organizācijām nodrošina nodarbināto algoto profesionālo sportistu sociāli profesionālo uzraudzību ([15. p. L. 222-2-10](#)).

Par sporta jomu atbildīgais ministrs, ņemot vērā federāciju priekšlikumus, izveido augsta līmeņa sportistu sarakstu ([L. 221-2](#)). Šajā sarakstā tiek iekļauti tie, kuriem ir noslēgts līgums ar sporta federāciju. Šis līgums nosaka sportista un federācijas tiesības un pienākumus attiecībā uz apmācību un sociāli profesionālo atbalstu, sacensību praksi, medicīnisko uzraudzību, sporta ētikas noteikumu ievērošanu un tiesībām saistībā ar sportista tēlu ([L. 221-2-1](#)). **Augsta līmeņa sportistiem, kuri iekļauti minētajā sarakstā, ir vairākas priekšrocības:**

- sportisti var piedalīties konkursos, pretendējot uz darbu valsts un pašvaldību iestādēs un uzņēmumos, neizpildot kandidātiem izvirzītās prasības par nepieciešamo izglītību ([L. 221-3](#));

- uz šīm personām neattiecas vecuma ierobežojumi, kas noteikti darbam valsts un pašvaldību iestādēs ([L. 221-4](#));
- augsta līmeņa sportistiem, kuri vismaz trīs gadus iekļauti minētajā sarakstā, ir iespēja pretendēt uz sporta skolotāja vietu, nokārtojot atlases konkursa pārbaudījumus ([L. 221-5](#));
- par sporta jomu atbildīgais ministrs var slēgt līgumu ar valsts vai privātu uzņēmumu, veicinot augsta līmeņa sportistu nodarbinātību un profesionālo pārkvalifikāciju. Šāda līguma mērķis ir noteikt sportistu tiesības un pienākumus pret uzņēmumu un nodrošināt viņiem darba apstākļus, kas ir savietojami ar sportistu apmācību un dalību sporta sacensībās, tādējādi veicinot gan apmācības, gan profesionālo izaugsmi. Līgumā ir norādīti sportistu treniņu nosacījumi, kā arī viņu pārkvalifikācijas nosacījumi līguma termiņa beigās. Līgumattiecības starp uzņēmumu un sportistu izpaužas, noslēdzot:
  - ✓ darba līgumu;
  - ✓ līgumu par pakalpojumu sniegšanu;
  - ✓ līgumu par tiesību piešķiršanu saistībā ar sportista tēlu u. tml. ([L. 221-8](#)).

Grieķijā sportistiem, kuri individuālajos vai komandu sporta veidos gūst izcilus panākumus sacensībās, piešķir dažādu veidu finansējumu, priekšrocības un atvieglojumus.

Par izciliem panākumiem tiek atzīta:

- sportista ierindošanās 1.–8. vietā vasaras vai ziemas olimpiskajās spēlēs;
- 1.–8. vieta Eiropas vai pasaules čempionātā tādā sporta veidā, ko atbalsta Grieķijā atzītas federācijas.

Lai tiktu atzīti sasniegumi Eiropas un pasaules čempionātos, individuālo un komandu sporta veidu katrās sacensībās ir jāpiedalās vismaz astoņiem sportistiem no vismaz astoņām valstīm ([34. p. 1.–2. d.](#)).

Sportistiem, kuri ierindojas 1.–3. vietā vasaras vai ziemas olimpiskajās spēlēs un pasaules vai Eiropas čempionātos, piešķir finansiālu atlīdzību, kuras apmēru par katru gūto uzvaru nosaka finanšu ministra un par sporta jomu atbildīgā ministra kopīgā lēmumā. Šādu lēmumu pieņem katra gada pirmajā ceturksnī par iepriekšējā gadā sasniegtajiem rezultātiem ([34. p. 4. d.](#)). Savukārt tie **sportisti, kuri izcīna 1.–6. vietu vasaras vai ziemas olimpiskajās spēlēs vai pasaules čempionātā vai 1.–3. vietu Eiropas čempionātā, tiek uzņemti jebkurā viņu izvēlētajā augstākās izglītības iestādē, ja sportistiem ir atbilstoša izglītība**. Ja ir izpildīti nosacījumi, sportisti augstākās izglītības iestādēs tiek uzņemti arī tad, ja pārsniegts noteiktais vietu skaits attiecīgajā izglītības programmā ([34. p. 8. d.](#)).

Sportistus, kuri ieguvuši 1.–3. vietu vasaras vai ziemas olimpiskajās spēlēs, var iecelt vakantajos amatos Sporta ģenerālsēkretariātā un tā pārraudzītajās institūcijās vai vietējo pašvaldību struktūrās, birojos, sporta dienestos vai organizācijās. Sporta ģenerālsēkretariātā un tā pārraudzītajās institūcijās var iecelt arī sportistus, kuri vismaz divas reizes ir izcīnījuši 1.–3. vietu vienās un tajās pašās sporta sacensībās pasaules vai Eiropas čempionātā. Pretendentus iecel vakantajos amatos, ja sportistiem ir atbilstoša kvalifikācija. Sportisti ir tiesīgi pieteikties minētajiem vakantajiem amatiem tikai pēc tam, kad ir pārtraukuši dalību sacensībās. Turklāt pieteikšanās periods ir ierobežots – tikai viens gads pēc sportistu karjeras beigām ([34. p. 9. d.](#)).

Sporta ģenerālsēkretariāts atbalsta un rūpējas par neapdrošinātiem sportistiem, kuri ir amatieri, bijušajiem sportistiem un katras sporta disciplīnas tehniskajiem vadītājiem, kā arī mūžībā aizgājušo aktīvo neapdrošināto sportistu grūtībās nonākušajām ģimenēm. Jebkura sporta veida neapdrošinātiem sportistiem, kuri ir amatieri, tiek nodrošināta bezmaksas stacionārā aprūpe nacionālās veselības sistēmas aprūpes iestādēs. Izdevumus par minēto personu hospitalizāciju sedz Sporta ģenerālsēkretariāts ([36. p.](#)).

Lgaunijā profesionāliem sportistiem par izciliem sportiskiem sasniegumiem valdība piešķir valsts sporta apbalvojumus, savukārt nolūkā veicināt izcilus sasniegumus sportā atbildīgā ministrija sportistiem piešķir valsts sportista stipendijas.

Valsts sporta apbalvojumu un stipendiju piešķiršanas nosacījumus un kārtību nosaka Lgaunijas valdība ([10. p.](#)). Savukārt tā dēvētā **sportista stipendija sportistam izmaksājama ar sportu saistītu zināšanu un prasmju apguvei, kā arī spēju pilnveidei**. Sportista stipendiju piešķir publiska konkursa kārtībā. **Stipendijas maksimālais iespējamais apmērs ir 12 minimālās mēneša darba algas**. Sportista stipendiju var izmaksāt vienreizēji vai periodiski. Šādu stipendiju iespējams saņemt no vienas vai vairākām sporta organizācijām un sporta skolām, kas iekļautas sporta datubāzē, ievērojot noteiktos finansējuma griestus. Sportista stipendijas izmaksātājs sporta datubāzē ievada datus par šīs stipendijas saņēmēju, tās apmēru, piešķiršanu un izmaksu, kā arī datus par pārsniegtās stipendijas atmaksu. Sportista stipendijas saņēmējam ir jāatmaksā stipendijas sniedzējam summa, kas pārsniedz limitu. Stipendijas izmaksas nosacījumi un limits attiecas arī uz ārvalstu sportistam izmaksāto sportista stipendiju ([10¹. p.](#)).

Starp sportistu un sporta organizāciju vai sporta skolu tiek slēgts vai nu darba līgums, vai cita veida līgums, kas izriet no saistību tiesībām, atbilstoši kuram sportistam tiek maksāta atlīdzība (10². p.). Savukārt saskaņā ar Igaunijas Sociālā nodokļa likumu **par darba samaksu un citām atlīdzībām, kas tiek izmaksātas naudā, personai jāmaksā sociālais nodoklis, kas paredzēts pensiju apdrošināšanai un personas veselības apdrošināšanai (1.–2. p.)**. Sporta jomas specifikas dēļ darba līgums tiek slēgts uz laiku līdz pieciem gadiem (10³. p.). **Līguma darbības laikā sportista stipendija sportistam netiek izmaksāta (10⁶. p.), taču šajā laikā sporta organizācija vai sporta skola sportistam var izmaksāt sportista pabalstu līdz divām minimālajām mēneša darba algām mēnesī, ja tiek izpildīti visi šādi nosacījumi:**

- sportistam līguma darbības laikā tiek maksāta minimālā mēneša darba alga;
- sportistam ir sporta federācijas izsniegta sportista licence;
- sportists piedalās sporta federāciju sacensību sistēmā vai ir iekļauts Igaunijas nacionālajā līgā.

Nosacījumi par sportista pabalsta apmēru, izmaksas periodu, kā arī pušu tiesībām un pienākumiem tiek ietverti ar sportistu noslēgtajā līgumā. Ja līgumu ar sportistu noslēgušas vairākas sporta organizācijas vai sporta skolas, sportista pabalstu var izmaksāt tikai viena sporta organizācija vai sporta skola. Sportista pabalsta maksātājs datus par pabalsta saņēmēju, pabalsta apmēru, tā noteikšanu un izmaksu ievada sporta datubāzē (10⁵. p.). **Kopējais sportista stipendijas un sportista pabalsta apmērs gada laikā nedrīkst pārsniegt 24 minimālās mēneša darba algas.** Ja sportista stipendija ir izmaksāta pirms līguma noslēgšanas vai tiek izmaksāta pēc līguma izbeigšanas, sportista stipendijas vai sportista pabalsta maksātājs izdara attiecīgus atskaitījumus, veicot sportista stipendijas vai sportista pabalsta izmaksu (10⁶. p.). **Gan no sportista stipendijas, gan sportista pabalsta tiek veikti sociālā nodokļa maksājumi, tādējādi veidojot uzkrājumu sportista pensijai un nodrošinot sportistiem arī pārējās sociālās garantijas.**

Olimpisko un paraolimpisko spēļu uzvarētājiem, kas ir Igaunijas pilsoņi un minētajās spēlēs pārstāvējuši Igaunijas Republiku, ir tiesības saņemt valsts atbalstu olimpisko spēļu uzvarētājam. Sportistiem ir tiesības pretendēt uz šo valsts atbalstu, sasniedzot noteiktu vecumu, proti, 10 gadus pirms valstī noteiktā pensionēšanās vecuma. Olimpisko spēļu uzvarētāji ir tiesīgi pretendēt uz valsts atbalstu, arī pamatojoties uz darbaspēju daļēju vai pilnīgu zudumu (12. p.). Igaunijas pilsoņiem, kuri uzvarējuši olimpiskajās spēlēs pirms 1988. gada, pārstāvot Padomju Savienību, ir tiesības saņemt atbalstu atkarībā no vecuma (27. p.). Valsts atbalsts olimpisko spēļu uzvarētājam tiek finansēts no valsts budžeta līdzekļiem. Valsts atbalsta apmērs atbilst Igaunijas Statistikas pārvaldes publicētā iepriekšējā kalendāra gada trešā ceturkšņa vidējā mēneša bruto darba samaksai (13. p.) – šādā apmērā to izmaksā, sasniedzot noteiktu vecumu un saistībā ar darbaspēju pilnīgu zudumu. Savukārt pusi no aprēķinātā valsts atbalsta noteiktā apmēra izmaksā, pamatojoties uz darbaspēju daļēju zudumu (16. p.). **Valsts atbalstu, ko maksā sasniedzot noteiktu vecumu, piešķir uz nenoteiktu laiku. Savukārt valsts atbalstu darbaspēju daļēja vai pilnīga zuduma dēļ piešķir uz laiku, kamēr personai ir darbaspēju zudums (17. p.)**.

Lietuvā profesionāls sportists par gatavošanos sacensībām un dalību tajās saņem atlīdzību no sporta organizācijas, ar kuru ir noslēgts sporta darbības līgums. Sporta federācijām, kuras īsteno augstvērtīgas sporta programmas, ir pienākums slēgt šos līgumus ar sportistiem, kuri sagatavoti augstu sasniegumu sporta programmu ietvaros un/vai saņem valsts stipendiju (10. p.). Lietuvā savulaik aktualizējās diskusija par to, vai sporta darbības līgums dažādu juridisku jautājumu izpratnē ir uzskatāms par darba līgumu vai civiltiesisko līgumu. Lietuvas tiesību doktrīnā atzīts, ka sporta darbības līgums vairāk atbilst civiltiesiskam līgumam, kaut gan tas ietver noteikumus, kas attiecināmi uz darba attiecībām. Lietuvas Augstākā tiesa savā judikatūrā ir precizējusi, ka sports profesionāliem sportistiem ir specifiska rakstura darbs, ko regulē speciālais [Sporta likums](#), tāpēc profesionālajā sportā nodarbinātības likuma normas [nav piemērojamas](#).

No sportā gūtajiem ienākumiem, tostarp noslēgto līgumu ietvaros, sportistiem ir jāmaksā nodokļi, tādējādi veidojot sev sociālo nodrošinājumu gan slimības gadījumiem, gan uzkrājot pensijai u. tml. Nodokļu regulējuma izpratnē ienākumi no profesionālā sporta [tiek uzskatīti](#) par tādiem pašiem ienākumiem kā no jebkuras citas individuālas saimnieciskās darbības Lietuvā.

Sportistiem par izcilu sniegumu, iegūstot godalgotas vietas tādās augsta līmeņa sporta sacensībās kā olimpiskās spēles, pasaules un Eiropas čempionāts, paraolimpiskās spēles u. tml., var tikt piešķirta ikmēneša valsts stipendija. Atkarībā no sasniegtā rezultāta stipendija tiek piešķirta un izmaksāta divus vai četrus gadus. Sportistiem laikus jāpiesakās valsts stipendijai (24. p.). Likums arī paredz, ka **valsts stipendija sportistam netiek piešķirta, ja sportists, piemēram:**

- zaudē Lietuvas pilsonību;

- tiek atzīts par vainīgu tiša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā;
- saņem valsts pensiju vai kādu valsts sociālo pabalstu;
- izbeidz sportista karjeru;
- pārstāv vai plāno pārstāvēt citu valsti sporta sacensībās utt. (24. p.).

Savukārt **Lietuvas pilsonim, kurš ir beidzis karjeru sportā un tās laikā sasniedzis izcilus rezultātus, iegūstot augstākās vietas starptautiskās sacensībās** (piemēram, izcīnījis 1.–3. vietu olimpiskajās spēlēs), **ir tiesības atbilstoši noteiktajiem kritērijiem saņemt mūža pabalstu 27 sociālo pamatpabalstu apmērā mēnesī** (sociālais [pamatpabalsts](#) Lietuvā 2024. gadā ir 55 *euro*, līdz ar to mūža pabalsta apmērs ir 1485 *euro*). Taču **mūža pabalstu nepiešķir un finansējumu neizmaksā**, ja iestājas tostarp kāds no šādiem apstākļiem:

- ✓ sportists zaudē Lietuvas pilsonību;
- ✓ sportists ar galīgu spriedumu ir atzīts par vainīgu tiša nozieguma izdarīšanā, un viņa sodāmība nav dzēsta;
- ✓ sportists saņem valsts pensiju;
- ✓ izcīnītais sporta rezultāts, par kuru piešķirts mūža pabalsts, tiek atcelts, pamatojoties uz to, ka sportista darbībā konstatēti augstu sasniegumu sporta sacensību vai antidopinga noteikumu pārkāpumi;
- ✓ sportists atsāk sportista karjeru, par to informējot par sportu atbildīgās ministrijas pilnvaroto institūciju (25. p.).

Luksemburgā [Sporta likums](#) paredz šādu veidu atbalsta mehānismus elites līmeņa sportistiem:

- publiskajā sektorā (valsts un pašvaldības iestādēs, Luksemburgas dzelzceļa sabiedrībā) strādājošiem elites līmeņa sportistiem likums atļauj piemērot **elastīgu darba laika grafiku**;
- elites līmeņa sportistiem publiskajā sektorā tiek piešķirta **prioritāte attiecībā uz vakantajiem amatiem**, ja viņi atbilst amatam izvirzītajām prasībām. Savukārt ja pretendenti uz vakanto amatu tiek izraudzīti konkursa kārtībā, prioritāras tiesības šādā gadījumā sportistiem netiek nodrošinātas;
- valsts sniedz **atbalstu sportistiem sagatavošanās procesā nacionāla mēroga un olimpiskajām spēlēm**;
- valsts nodrošina **specializētu medicīnisko aprūpi** elites līmeņa sportistiem;
- ja sportista karjeras dēļ elites līmeņa sportisti ir pārtraukuši studijas vai profesionālās apmācības, valsts var **veicināt sportistu izglītības un profesionālās apmācības pasākumus**. Elites līmeņa sportisti ir tiesīgi pieteikties arī stipendijām un saņemt aizdevumus augstākās izglītības iegūšanai;
- ja elites līmeņa sportists netiek sociāli apdrošināts citādi, **valsts par sportistu maksā sociālās apdrošināšanas iemaksas**, ņemot par pamatu valstī noteikto minimālo algu;
- elites līmeņa sportistiem kā brīvprātīgajiem ir **iespēja pievienoties Luksemburgas armijas speciālajai nodaļai** (14. p.).

Kopš 1997. gada Luksemburgas armijas elites sporta nodaļa (SSEA) [uzņem](#) un konsultē sportistus – gan vīriešus, gan sievietes, kuri nodarbojas ar augstākā līmeņa sportu armijā kā brīvprātīgie karavīri. **SSEA ļauj sportistiem**, kurus izvēlējusies attiecīga federācija un Luksemburgas Olimpiskā un sporta komiteja (COSL), **pilnveidot prasmes savā sporta disciplīnā, vienlaikus saņemot tiesības uz atalgojumu un sociālās drošības aizsardzību**. Lai šā atbalsta mehānisma ietvaros sportists varētu pilnībā koncentrēties uz sportu, ir jāizpilda noteiktas prasības, proti, sekmīgi jānokārto brīvprātīgo karavīru atlases pārbaudījumi un jāapgūst četrus mēnešus ilgs pamatapmācības kurss. Armijas elites sporta nodaļas kandidātiem tādējādi ir jāatbilst tiem pašiem atlases nosacījumiem un jāiziet tādi paši pārbaudījumi kā jebkuram citam armijas karavīram.

Kā brīvprātīgajiem karavīriem SSEA dalībniekiem var lūgt piedalīties noteiktās starptautiskās militārās sacensībās, pārstāvot Luksemburgas armiju, tostarp vienreiz četros gados notiekošajās militārajās pasaules sporta spēlēs. Pēdējos gados SSEA ir guvusi lielu popularitāti riteņbraukšanas (FSCL), cīņas mākslas (FLAM), galda tenisa (FLTT), basketbola (FLBB) un handbola (FLH) federāciju vidū. Katra SSEA sportista turpmākās dalības iespējas Luksemburgas armijas elites sporta nodaļā ik gadu tiek izvērtētas, ņemot vērā sportiskā snieguma rezultātus. Jebkurš SSEA dalībnieks, kuram jāpārtrauc sportista karjera, atkarībā no iegūtās izglītības līmeņa var palikt armijā kā brīvprātīgais karavīrs vai arī sākt veidot militāro karjeru. Pēc vismaz triju gadu dalības SSEA sportists iegūst iespēju studēt jebkurā armijas pārvalifikācijas dienesta līmenī, tostarp universitātes līmenī, vienlaikus [gūstot](#) labumu no brīvprātīgā karavīra sociālā nodrošinājuma priekšrocībām.

Luksemburgā sportistiem, kuri strādā arī algotu darbu, ir pieejams tā dēvētais sporta atvaļinājums, kas tiek apmaksāts no valsts budžeta līdzekļiem. Tas paredzēts, lai sniegtu sportistam iespēju sagatavoties un piedalīties starptautiskās sacensībās (15. p.).

Nīderlandē profesionāli sportisti, kuri kvalificējas valsts augstākajām sporta kategorijām (A vai *HP* (*High Potential*) statusam), **var saņemt atalgojumu** no [NOC*NSF](#) (*Nederlands Olympisch Comité***Nederlandse Sport Federatie*) – Nīderlandes olimpiskās komitejas, kas ir sporta jumta organizācija Nīderlandē. Lai kvalificētos [A statusam](#), nepieciešams uzrādīt augstu sniegumu, pasaules čempionātos ierindojoties starp astoņiem labākajiem startējušiem sportistiem. Lai kvalificētos [HP statusam](#), sportistam jābūt ļoti labām izredzēm drīzumā pievienoties pasaules astoņu labāko sportistu skaitam kādā Nīderlandē atzītā augstākā līmeņa sporta veidā. Atalgojumu izmaksā Nīderlandes valstspiederīgajiem sportistiem. **Atalgojuma apmērs ir piesaistīts Nīderlandē noteiktajai minimālajai algai, kā arī tas atkarīgs no sportistu vecuma. Profesionāli sportisti no saviem ienākumiem maksā nodokļus, tostarp sociālās apdrošināšanas iemaksas, līdz ar to ir iekļauti valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā.** Tādējādi profesionāliem sportistiem ir tiesības uz dažādām sociālā nodrošinājuma garantijām. **Elites līmeņa sportisti, kuri nopelna mazāk par bruto minimālo algu, ir tiesīgi saņemt arī pabalstu,** lai tādējādi vairāk laika varētu [veltīt](#) savai sportista karjerai un izaugsmei.

Nīderlandē atsevišķas vidusskolas atbalsta jaunos sportistus, saskaņojot nodarbību grafiku ar treniņu grafikiem, un tā mācības tiek apvienotas ar dalību augsta līmeņa sporta sacensībās. Valstī ir arī vairākas treniņu un izglītības iestādes sportistiem, kuri uzrāda augstu sniegumu dažādās sporta disciplīnās. Šajās iestādēs viņi var uzturēties, mācīties un veikt pilnas slodzes treniņus, gatavojoties augsta līmeņa sacensībām. Sportistiem [ir pieejamas](#) arī labākās sporta medicīnas iestādes valstī.

Jauna sadarbības programma Nīderlandē, ko atbalsta uzņēmēju kopiena, **sniedz atbalstu profesionāliem sportistiem, palīdzot atrast piemērotu darbu sportista karjeras laikā vai pēc tās beigām.** Veicinot sportam labvēlīgu darba vidi, **valdība profesionāliem sportistiem [ir nodrošinājusi](#) treniņu vietas vai pagaidu darbu civildienestā.**

Valsts pensijas apmērs ir atkarīgs no Nīderlandē nodzīvoto vai nostrādāto gadu skaita. Tā kā pensija ir salīdzinoši neliela, daudzi cilvēki veido uzkrājumus papildu pensijai, piemēram, ar darba devēju starpniecību ieguldot pensiju fondā un/vai privāti ieguldot fondos vai arī veidojot uzkrājumus. Augstākā līmeņa sportisti no Nīderlandes olimpiskās komitejas var saņemt arī informatīvu atbalstu tostarp finanšu un juridiskās konsultācijas.

Norvēģijā federācijas ir atbildīgas par noteiktu elites sporta veidu. Savukārt sporta konfederācijas [Olympiatoppen](#) pārziņā ir atbildība par Norvēģijas elites līmeņa sporta rezultātu attīstību kopumā, kā arī par Norvēģijas dalību olimpiskajās un paraolimpiskajās spēlēs. **Augsta līmeņa sportistiem pieejamas dažādas stipendijas.** *Olympiatoppen* individuālās sportistu stipendijas tiek [piešķirtas](#):

- individuāliem sportistiem;
- sportistiem, kas sacenšas pa pāriem;
- citiem sacensību sastāviem, ja to kombinācijas ir pastāvīgas.

Stipendija tiek piešķirta atbilstoši sportista kopvērtējumam, pamatojoties uz sasniegtajiem rezultātiem un atbilstību nosacījumiem. Sportists paraksta stipendijas līgumu, kā arī sniedz pārskatu par uztura bagātinātāju lietošanu. Sportists var saņemt individuālo stipendiju pilnā apmērā vienīgi tad, ja viņa ienākumi nepārsniedz noteiktu sliekšni. Stipendija sportistam tiek samazināta par ienākumu daļu, kas pārsniedz 500 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 42 730 *euro*) gadā.

Stipendijām ir vairāki līmeņi. A stipendijas iegūšanai [jāizpilda](#) vairāki kritēriji, proti, jāuzrāda labākie rezultāti pasaules čempionātā, Eiropas čempionātā vai līdzvērtīga līmeņa sacensībās, tostarp olimpiskajās un paraolimpiskajās spēlēs iegūstot kādu no pirmajām trim vietām. Ja rezultāti kādā sezonā neatbilst kritērijiem, piemēram, traumas, grūtniecības vai cita iemesla dēļ, sportists nezaudē iespēju stipendiju saņemt nākamajā gadā. **Izvērtējot sportista kvalificēšanos A stipendijas saņemšanai, tiek ņemti vērā sportista ienākumi gadā:**

- saņemot vairāk nekā 500 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 42 730 *euro*), A stipendija tiek izmaksāta pilnā apmērā;
- saņemot no 500 000 līdz 620 000 Norvēģijas kronām, A stipendija tiek samazināta proporcionāli ienākumiem, kas pārsniedz ienākumu sliekšni (500 000 Norvēģijas kronu);
- saņemot vairāk nekā 620 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 52 990 *euro*), A stipendija netiek izmaksāta.

Individuālās **A stipendijas apmērs ir 120 000 Norvēģijas kronas (aptuveni 10 250 *euro*)**, ja vien nav pamata samazināt stipendiju tādu ienākumu dēļ, kas pārsniedz noteikto sliekšni.

B stipendija tiek piešķirta līdzīgi kā A stipendija. B stipendija tiek [izmaksāta](#) tiem sportistiem, kuri ieguvuši augstas vietas olimpiskajās un paraolimpiskajās spēlēs, kā arī pasaules čempionātā, uzrādījuši augstu sniegumu Eiropas

čempionātā, pasaules kausā vai līdzīga līmeņa sacensībās. Stipendiju var piešķirt arī tiem sportistiem, kuri iepriekš ir saņēmuši A stipendiju. **Pirms B stipendijas piešķiršanas tiek izvērtēti sportista gada laikā gūtie ienākumi:**

- saņemot līdz 500 000 Norvēģijas kronām (aptuveni 42 730 *euro*), B stipendija tiek izmaksāta pilnā apmērā;
- saņemot no 500 000 līdz 570 000 Norvēģijas kronām, B stipendija sportistam tiek samazināta proporcionāli ienākumiem, kas pārsniedz ienākumu sliekšni (500 000 Norvēģijas kronu);
- saņemot vairāk nekā 570 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 48 710 *euro*), B stipendija netiek izmaksāta.

Sportisti, kuri nekvalificējas A stipendijai, tiek izvērtēti B stipendijas saņemšanai. Individuālās **B stipendijas apmērs ir 70 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 5980 *euro*)**, ja vien nav pamata samazināt stipendiju tādu ienākumu dēļ, kas pārsniedz noteikto sliekšni.

Sportistiem, kuri pēc citiem parametriem kvalificējas A vai B stipendijas saņemšanai, taču to nesaņem, jo viņu ienākumi pārsniedz noteikto ienākumu robežu, ir līdzvērtīgas tiesības uz pakalpojumiem *Olympiatoppen* fitnesa centrā tāpat kā tiem sportistiem, kuri saņem A vai B stipendiju.

Jaunie sportisti, kuri nekvalificējas A vai B stipendijas saņemšanai, tiek izvērtēti tā dēvētās attīstības stipendijas piešķiršanai. **Attīstības stipendija ir paredzēta** jauniem talantīgiem sportistiem vecumā līdz 24 gadiem, kuri uzrādījuši labus rezultātus starptautiskos čempionātos un sacensībās, tādējādi apliecinot potenciālu savā sporta veidā sasniegt pasaules mēroga rezultātus. Atsevišķos gadījumos attīstības stipendiju var piešķirt arī sportistiem, kas vecāki par 24 gadiem. **Attīstības stipendijas izmaksai tiek ņemti vērā sportista gada laikā gūtie ienākumi:**

- saņemot līdz 500 000 Norvēģijas kronām (aptuveni 42 730 *euro*), attīstības stipendiju izmaksā pilnā apmērā;
- saņemot no 500 000 līdz 560 000 Norvēģijas kronām, attīstības stipendija sportistam tiek samazināta proporcionāli ienākumiem, kas pārsniedz ienākumu sliekšni (500 000 Norvēģijas kronu);
- saņemot vairāk nekā 560 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 47 860 *euro*), attīstības stipendiju nepiešķir.

Attīstības stipendijas apmērs ir 60 000 Norvēģijas kronu (aptuveni 5120 *euro*), ja vien nav pamata samazināt stipendiju tādu ienākumu dēļ, kas pārsniedz noteikto sliekšni.

A, B un attīstības stipendija tiek piešķirta uz vienu gadu. A, B un attīstības stipendijai sportistus piesaka izlases treneris/attiecinīgās federācijas sporta direktors, nosūtot pieteikumu *Olympiatoppen* šādos termiņos:

- piesakoties stipendijai vasaras sporta veidiem – līdz 20. novembrim;
- piesakoties stipendijai ziemas sporta veidiem – līdz 20. aprīlim.

Puse no A, B vai attīstības stipendijas tiek izmaksāta, tiklīdz sportista pašdeklarācijas veidlapa un veidlapa par uztura bagātinātāju lietošanu ir iesniegta *Olympiatoppen* kontaktpersonai. Šo veidlapu iesniegšanas termiņš ir viens mēnesis no stipendijas piešķiršanas brīža. Stipendijas otra daļa tiek **izmaksāta** jūlijā/augustā – par vasaras sporta veidiem un janvārī – par ziemas sporta veidiem.

A vai B stipendija tiek piešķirta arī komandu sporta veidu (basketbols, ķerlīngs, futbols, handbols, hokejs, regbija, pludmales volejbols, ūdenspolo, volejbols u. tml.) **spēlētājiem. Stipendija tiek piešķirta pēc komandas vispārēja novērtējuma, pamatojoties uz sportiskajiem rezultātiem.** A stipendiju var piešķirt, ja komanda sasniedz augstākos rezultātus pasaules čempionātā un Eiropas čempionātā, tostarp olimpiskajās un paraolimpiskajās spēlēs iegūstot kādu no pirmajām trim vietām. B stipendiju var piešķirt komandai, kuras sniegums ir tuvu tam, lai atbilstu A stipendijas saņemšanai izvirzītajām prasībām. B stipendiju var piešķirt komandām, kurām iepriekš ir bijusi piešķirta A stipendija. Stipendijas piešķiršanas kārtība komandu sporta veidu pārstāvjiem ir **līdzīga** tai, kāda tā ir individuālajiem sportistiem. **Stipendiju komandām piešķir uz vienu gadu.**

Stipendijas līdzekļi izlietojami, sadarbojoties sportistam un federācijai, piemēram, šādiem mērķiem:

- izdevumi ikdienas treniņiem;
- papildu izdevumi uzturam;
- bērnu aprūpei sportista treniņu vai sacensību laikā (tiek aplikts ar nodokli);
- speciāliem treniņiem vai dalībai sacensībās ārpus federācijas programmas;
- medicīniskai aprūpei un fiziskajam režīmam ārpus federācijas piedāvātās shēmas;
- speciālām vajadzībām, piemēram, papildu profesionālās kompetences paaugstināšanai, aprikojumam un tādu apstākļu radīšanai, kas nodrošina efektīvākus un kvalitatīvākus treniņus.

Piesakoties finansējuma atkārtotai saņemšanai, federācijas iesniedz pārskatu par iepriekšējā piešķiruma līdzekļu izlietojumu atbilstoši vadlīnijām.

Par *Olympiatoppen* stipendijām nav jāveic darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, kā arī netiek piemēroti citi nodokļu atskaitījumi, izņemot tā dēvēto bērnu aprūpi (tiek aplikts ar nodokli), ja sportists/federācija spēj pierādīt, ka līdzekļi ir **izlietoti** ar sportu saistīto izdevumu segšanai.

Daudzi sportisti, kas piedalās *Olympiatoppen* stipendiju shēmā, [norāda](#), ka **saņemtā stipendija tomēr nenodrošina līdzvērtīgu sociālā nodrošinājuma līmeni salīdzinājumā ar citiem nodarbinātajiem Norvēģijā**, par kuriem darba devēji veic valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas. Jāņem vērā, ka šī shēma sportistiem nenodrošina slimības pabalstus, kā arī nerada uzkrājumus pensijām. Norvēģijas sportistiem aizvien ir aktuāls un risināms izglītības iegūšanas jautājums un integrēšanās darba tirgū pēc augstu sasniegumu sportista karjeras beigām.

Polijā sportisti gūst ienākumus:

- **noslēdzot darba līgumu vai nu ar sporta klubiem, vai bez sporta klubu iesaistes;**
- **sporta stipendiju veidā.**

Saskaņā ar [Sporta likumu](#) pašvaldībām, sporta klubiem un par sporta jomu atbildīgajai ministrijai ir tiesības izmaksāt sportistiem dažādu veidu stipendijas. Pašvaldības par sasniegtajiem rezultātiem sportā piešķir sportistiem sporta stipendijas, balvas un apbalvojumus ([31. p. 1. d.](#)). **Par sporta jomu atbildīgais ministrs valstsvienības sportistiem uz laiku līdz 24 mēnešiem ir tiesīgs piešķirt sporta stipendiju par starptautiskās sacensībās sasniegtajiem rezultātiem.** Stipendiju piešķir valstsvienības sportistiem, kuri rakstveidā apņemas gatavoties olimpiskajām, paraolimpiskajām vai nedzirdīgo spēlēm vai gatavoties pasaules vai Eiropas čempionātam un piedalīties minētajās sacensībās. Sporta stipendijas pamatapmērs ir 2300 Polijas zlotu (aptuveni 530 *euro*), un maksimālais stipendijas apmērs nedrīkst pārsniegt šo robežvērtību vairāk kā 5,5 reizes. Sporta stipendiju iegūst valstsvienības dalībnieks, kurš piedalās augstākā līmeņa sacensībās vienā no šādām vecuma kategorijām:

- seniori;
- jaunatnes spēlētāji;
- juniori ([32. p.](#)).

Par sporta jomu atbildīgais ministrs sportistiem par izciliem sasniegumiem sportā var piešķirt arī naudas balvas un atzinības no valsts budžeta līdzekļiem. Naudas balvas pamatapmērs ir 2300 Polijas zlotu (aptuveni 530 *euro*), un maksimālais balvas apmērs nedrīkst pārsniegt šo robežvērtību vairāk kā 35 reizes ([34. p. 1.–3. d.](#)).

No ienākumiem, kas gūti atbilstoši noslēgtajiem līgumiem un sporta stipendijām, tiek veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas ([6. p.](#); [33. p.](#)). Savukārt Augstākā tiesa 2020. gadā ir lēmusi – ja sportists ir nodarbināts uz pilnu slodzi, vai viņam ir līgums un vienlaikus viņš saņem sporta stipendiju, stipendijai sociālais nodoklis [netiek piemērots](#).

Portugālē profesionāliem sportistiem ir speciāls līguma tiesiskais regulējums. Profesionālu sportistu darba līgumi tiek slēgti ar sporta klubiem. Profesionālu sportistu algu griesti nav noteikti, lai gan attiecībā uz futbolu Portugāles futbola klubiem ir jāievēro Eiropas Futbola asociāciju apvienības (*UEFA*) finanšu godīgas spēles noteikumi, kas ietekmē atalgojuma apmēru. To profesionālo futbolistu atalgojumam, kuri noslēguši darba līgumus, [jāatbilst](#) Portugāles Profesionālās futbola līgas un Profesionālo futbolistu savienības noslēgtajā darba koplīgumā noteiktajam minimālajam apmēram. Ar nelieliem izņēmumiem **sporta darba līguma termiņš nav mazāks par vienu sporta sezonu un nepārsniedz piecas sezonas** ([9. p.](#)). **Sporta darba līgumā noteikto sportista atlidzību veido fiksētā un mainīgā daļa.** Ja mainīgo daļu nav iespējams noteikt, tiek norādīti kritēriji, atbilstoši kuriem to aprēķina un maksā ([6. p.](#)).

Ar nepilngadīgo, kurš sasniedzis 16 gadu vecumu, tiek slēgts sporta darba līgums (līgumu nepilngadīgā vietā paraksta viņa likumiskais pārstāvis) ([5. p.](#)). Ar nepilngadīgo noslēgtā sporta darba līguma termiņš nedrīkst būt ilgāks par trim sporta sezonām (sporta sezona nepārsniedz 12 mēnešus) ([9. p.](#)).

Sportista dalība sporta federācijas rīkotajās sacensībās ir iespējama vienīgi tad, ja sportista noslēgtais sporta darba līgums iepriekš ir reģistrēts attiecīgajā federācijā. Reģistrējot federācijā sporta darba līgumu, darba devējs iesniedz arī apliecinājumus par sportista:

- atbilstību medicīniskajām prasībām;
- sportiskajām spējām;
- apdrošināšanas polisi par nelaimes gadījumu apdrošināšanu ([7. p.](#)).

Augstas veiktspējas sportistiem Portugālē tiek nodrošinātas priekšrocības uzņemšanai augstākās izglītības iestādēs un atbalsta pasākumi pēc sportista karjeras beigām.

Slovākijā profesionāli sportisti nodarbojas ar sportu tajā sporta organizācijā, kurā viņi ir reģistrēti, pamatojoties uz kādu no līguma veidiem vai kā pašnodarbinātie (4. p.). Profesionāliem sportistiem izmaksājami maksājumiem tiek piemēroti nodokļi un nodevas.

Svarīgs kritērijs darba attiecību jomā ir tas, vai sportisti pārstāv individuālo vai kolektīvo sporta veidu. Individuālā sporta veida profesionāli sportisti nodarbojas ar sportu kā pašnodarbinātas personas.

Slovākijā darba devējiem, kuri saskaņā ar līgumu nodarbina profesionālus sportistus darbam profesionālajā sportā, ir pienākums reģistrēt viņus Sociālās apdrošināšanas aģentūras reģistrā un [veikt](#) par viņiem sociālās apdrošināšanas iemaksas. Līdz ar to **sportisti neatšķiras no citiem darba ņēmējiem, par kuriem sociālās apdrošināšanas maksājumus veic darba devējs. Savukārt tie sportisti, kuri ir pašnodarbinātas personas, sociālās apdrošināšanas maksājumus veic paši. Tādējādi sportistiem pienākas ar sociālo nodrošinājumu saistītais atbalsts, piemēram, darbnespējas laikā, kā arī tiek veidots uzkrājums pensijai.**

Sporta klubu pienākums ir nodrošināt, lai sportistiem vismaz reizi gadā tiktu veikta medicīniskā pārbaude, kurā tiek novērtēta viņu medicīniskā piemērotība sporta veidam, ar kuru sportisti nodarbojas. **Sporta klubi sportistiem izmaksā pabalstu izglītības ieguvei, līdz viņi sasniedz 23 gadu vecumu**, ja vien sportisti jau pirms tam neslēdz līgumu par profesionālo darbību sportā (15. p.).

Sporta finansēšana notiek valsts pārvaldes iestāžu līmenī saskaņā ar [Likumu par sportu](#). Slovākijā darbojas arī tāda valsts institūcija kā [Sporta atbalsta fonds](#), kuras uzdevums ir veicināt sporta attīstību valstī.

Slovēnijas Olimpiskās komitejas sporta stipendiju projekts kalpo kā sistēmisks atbalsts sportistiem, kuri [piedalās](#) sporta sacensībās, cenšoties sasniegt augstākos rezultātus. Galvenā šā projekta mērķa grupa ir topošie sportisti, kuri sasniedz atbilstošus rezultātus starptautiskās sacensībās. Papildus perspektīvajiem sportistiem projektā ir iekļauti arī augstākā līmeņa sportisti. Šie sportisti ir reģistrēti olimpiskajā, pasaules un starptautiskajā kategorijā. **Projekta galvenais mērķis ir nodrošināt jauniem sportistiem papildu ikmēneša ienākumu avotu, tā radot motivāciju sasniegt augstākos rezultātus sportā.** Projektā galvenokārt piedalās jaunie sportisti vecumā no 16 līdz 20 gadiem, kuriem ir potenciāls uzrādīt augstākā līmeņa rezultātus sportā. Stipendiātu skaits arvien pieaug. Katru gadu Slovēnijas Olimpiskā komiteja izsludina publisku uzsaukumu sportistiem par pieteikšanos stipendijai, taču kritēriji tās iegūšanai ir augsti. Lai pretendents konkursā būtu sekmīgs, viņam **vienlaikus ir jāatbilst šādiem kritērijiem:**

- ir ieguvis starptautiskās, pasaules vai olimpiskās kategorijas perspektīva sportista statusu saskaņā ar Slovēnijā spēkā esošo kategorizēto sportistu sarakstu;
- laikposmā no iepriekšējā kalendāra gada 1. septembra līdz kārtējā kalendāra gada 31. augustam Slovēnijas valstsvienības izlases sastāvā ir sasniegjis rezultātu, kas atbilst attiecīgā gada konkursā noteiktajam rezultātam;
- iegūst izglītību Slovēnijā vai ārvalstīs, vai viņam ir skolēna vai studenta statuss.

Stipendijas līgums ir spēkā četrus gadus, un to iespējams arī [pagarināt](#).

2015. gadā Slovēnijas Olimpiskā komiteja – Sporta federāciju asociācija [nodibināja fondu sociāli mazaizsargāto jauno sportistu atbalstam](#). Līdzekļi paredzēti jauniem perspektīviem sportistiem, kuri citstarp uzrāda sekmes arī izglītības jomā. Fonds piešķir stipendijas divu vecuma kategoriju sportistiem:

- jaunie sportisti vecumā no 14 līdz 18 gadiem;
- jaunie sportisti vecumā no 18 līdz 23 gadiem.

Šīm vecuma kategorijām raksturīgs tas, ka sportisti jau ir iesaistīti nopietnās sacensību sistēmās un ir daudzsoļoši. Sportistiem aktīvi jāiesaistās sporta sacensībās, regulāri jāapmeklē izglītības iestāde, un viņu ģimenes sociālais statuss nedrīkst pārsniegt noteiktu kopējo ienākumu robežu uz vienu ģimenes locekli. Nosakot sociālo statusu, par aprēķina pamatu kalpo valsts sociālās iestādes lēmums. Reģistrējoties sportisti iesniedz vairākus statusu apliecinājošos dokumentus. Tiek pārbaudīta sportista iesaiste nacionālo sporta federāciju sacensību programmās, kā arī gada apliecība par iepriekšējo mācību gadu un apliecība par uzņemšanu izglītības programmā kārtējā gadā. Sākotnēji stipendija sportistam tiek piešķirta uz sešiem mēnešiem. Ja viņa statuss pēc pusgada nav mainījies, par ko semestra beigās jāiesniedz attiecīgi apliecinājošie dokumenti, stipendijas termiņš tiek [pagarināts](#) vēl par sešiem mēnešiem.

Slovēnijā darbojas arī **labāko sportistu fonds, kura mērķis ir atbalstīt olimpisko un citu pasaules līmeņa sacensību dalībniekus, kas sasniedz labākos rezultātus**. Izmaksājot līdzekļus, tiek ņemti vērā sasniegumi olimpiskajās spēlēs un pasaules čempionātā olimpiskajos sporta veidos. Fonda ietvaros ik gadu atbilstoši iegūtajiem punktiem par izcīnīto medaļu tiek sadalīti 100 000 *euro*. 2014. gadā līdzekļi tika sadalīti 15, 2015. un 2016. gadā – 16,

bet 2017. gadā – 15 labākajiem sportistiem. Piemēram, par zelta medaļas iegūšanu šajā periodā bija iespējams [saņemt](#) no 10 787 *euro* līdz 14 937 *euro*.

Cenšoties radīt pēc iespējas labākus apstākļus sportistiem augstāko rezultātu sasniegšanai, tiek atzīts, ka ir **svarīgi sportistu [sagatavot arī karjerai pēc sporta sacensību beigām](#)**. Slovēnijā šajā nolūkā tiek īstenotas dažādas **programmas sportistu atbalstam**, piedāvājot, piemēram, stipendijas, tālmācību, nodarbinātības koordinēšanu valsts pārvaldē, dalību nozares pētījumos, sadarbību ar Izglītības un kultūras ministriju un izglītības iestādēm optimāla atbalsta nodrošināšanai sportistiem izglītības jomā, sportistu iekļaušanu izglītības sistēmās u. c. **Sportistu dubultās karjeras [īstenošanas plānā ir paredzētas divas jomas, proti, izglītība un nodarbinātība](#)**.

Slovēnijā virkne **augstākās izglītības iestāžu studentiem, kuri ir sportisti, [piedāvā vairākas priekšrocības un studiju pielāgojumus](#)**, piemēram, uzņemšanai augstākās izglītības iestādē nepieciešamo punktu skaita samazināšana; samazināts obligātais apmeklējums studiju laikā; uzņemšana augstākā kursā iespējama ar mazāku kredītpunktu skaitu nekā paredzēts studiju programmā; studenta statusa pagarināšana (ja noslodzes dēļ sportists neizpilda studiju saistības noteiktajā termiņā); mācības pēc individualizēta studiju plāna u. c.

Augstākā līmeņa sportisti tiek nodarbināti publiskajā sektorā, tostarp policijā, aizsardzības jomā un Slovēnijas bruņotajos spēkos (63. p.). To sportistu skaits, kuri kandidē uz vakantajām vietām, parasti ir lielāks par pieejamo vakanču skaitu, tāpēc Sacensību sporta profesionālā padome ir formulējusi kritērijus vienota kandidātu prioritāšu saraksta izveidei. Kritēriji sportista iekļaušanai prioritāšu sarakstā ir augstākie sasniegumi lielākajās starptautiskajās sacensībās un iegūta vismaz vidējā līmeņa izglītība. Šāds to sportistu saraksts, kuri pretendē uz darbavietām minētajās jomās, parasti tiek izveidots katra gada oktobrī. **Pēc aktīvās karjeras beigām sportisti [strādā arī sporta organizācijās un privātajā sektorā](#)**.

Sportistam, kurš par izciliem sasniegumiem sportā ir ieguvis [Bloudeka mūža balvu](#), ir tiesības uz **ārkārtas pensiju** jeb piemaksu pie pensijas (35. p. 4. d.).

Sportists, kurš ieguvis medaļu olimpiskajās vai paraolimpiskajās spēlēs, nedzirdīgo olimpiādē, šaha olimpiādē vai medaļu pasaules čempionāta olimpiskajās disciplīnās, iegūst tiesības:

- uz **izmaksu kompensēšanu par izglītības iegūšanu** Slovēnijā atzītās izglītības programmās, proti, vienu reizi katrā izglītības pakāpē, kas vēl nav iegūta, vai izmaksu kompensēšanu par kvalifikācijas iegūšanu profesionālam darbam sporta jomā;
- uz **ārkārtas pensiju (35. p. 6. d.)**.

Par izciliem nopelniem sportā sportists ir tiesīgs pieteikties **ārkārtas pensijai jeb piemaksai pie pensijas** neilgi pirms pensijas vecuma sasniegšanas (5. p. 3. d.).

Somijā profesionāls sportists var gūt finansējumu dažādos veidos, tostarp **noslēdzot spēlētāja līgumu ar sporta klubu, noslēdzot sponsorēšanas līgumu, kā arī saņemot dotācijas/stipendijas**.

Ja sportists ir sporta kluba biedrs un ar to ir noslēdzis spēlētāja līgumu, sportists sniedz ieguldījumu kluba mērķu sasniegšanā un saņem atalgojumu. Sportista gūtie ienākumi var būt arī, piemēram, naudas balvas par dalību sacensībās, ienākumi no dalības reklāmās vai saņemtais finansējums sponsorēšanas līguma ietvaros. Atbilstoši šim līgumam uzņēmums maksā atlīdzību sportistam par uzņēmuma produkcijas [lietošanu](#), uzstāšanos uzņēmuma pasākumos un dalību citu veidu mārketinga aktivitātēs uzņēmuma atpazīstamības veicināšanai.

Somijas Izglītības un kultūras ministrija piešķir sportistu stipendijas elites līmeņa sportistiem. Stipendiju mērķis ir nodrošināt sportistiem visaptverošu treniņu programmu [īstenošanu](#). Pēc Somijas Olimpiskās komitejas un Paraolimpiskās komitejas ieteikuma stipendijas tiek piešķirtas tiem sportistiem, kuru sniegums starptautiskajā mērogā liecina par potenciālu izcīnīt medaļas olimpiskajās, paraolimpiskajās spēlēs vai pasaules čempionātā. **Sporta stipendijas apmērs ir 6000 *euro* vai 12 000 *euro* gadā, un tā netiek aplikta ar nodokļiem**. Stipendijas tiek piešķirtas gan vasaras, gan ziemas olimpisko sporta veidu, kā arī neolimpisko un paraolimpisko sporta veidu pārstāvjiem. Lai sportista stipendija tiktu piešķirta:

- pilnā apmērā (12 000 *euro*), – sportistam sezonas pamatsacensībās (olimpiskajās spēlēs, pasaules čempionātā vai pasaules kausa kopvērtējumā) ir jāsasniedz 6.–8. vieta;
- 6000 *euro* apmērā, – sportistam jāizcīna 8.–12. vieta minētajās sacensībās;
- jaunā sportista stipendija tiek piešķirta, ja sportists attiecīgajās pamatsacensībās iegūst 12.–15. vietu.

Sportistam, kuram tiek piešķirta stipendija, ar konkrēto sporta federāciju un Somijas Olimpisko komiteju jānoslēdz treniņu līgums, saskaņā ar kuru sportists apņemas [ievērot](#) antidopinga noteikumus, kā arī citas prasības, piemēram, personīgo mācību programmu.

Ministrija nodrošina arī diskrecionārus valsts piešķirumus fiziskajām aktivitātēm. Stipendijām un diskrecionāriem piešķirumiem jāpiesakās atsevišķi. Turklāt Somijā ir vairāki privātie nodibinājumi un fondi, kas sportistiem var [piešķirt](#) dotācijas. Ministrija nesniedz finansiālu palīdzību profesionālajā sportā, kas orientēts uz peļņas gūšanu.

Savukārt **pensiju un nelaimes gadījumu apdrošināšana līdz 65 gadu vecumam Somijā ir obligāta tiem, kuri galvenos ienākumus gūst no sporta**, ja gada ienākumi pārsniedz 12 550 *euro* (2023. gadā). Sporta biedrība vai organizācija, ar kuru sportistiem ir līgums, veic apdrošināšanu un maksā apdrošināšanas prēmijas. Atsevišķi sportisti [var apdrošināties](#) brīvprātīgi.

Somijas sportistiem var tikt piešķirta [sportista papildu pensija](#) šādos gadījumos:

- ja olimpiskajās spēlēs ir iegūta zelta medaļa;
- par izcilu starptautisku sportista karjeru.

Pensiju piešķir personai, kura sasniegusi 60 gadu vecumu. **Sportista papildu pensija ir aptuveni 1320 *euro* mēnesī**, taču tās apmērs katru kalendāra gadu tiek koriģēts. **Sportista papildu pensiju var piešķirt pilnībā vai daļēji (puse no pilnas pensijas). Piešķirot pensiju, tiek ņemts vērā personas sociālais statuss un ar nodokli apliekamie ienākumi.** Pensiju var piešķirt pilnībā, ja pretendenta pastāvīgie ienākumi mēnesī, izņemot valsts pensiju, ir mazāki par sportista papildu pensiju. Pensiju nepiešķir, ja pretendenta pastāvīgie ienākumi, izņemot valsts pensiju, divkārt pārsniedz sportista papildu pensiju. Sportista papildu pensiju [piešķir](#) Somijas Izglītības un kultūras ministrija pēc iesnieguma un Somijas Olimpiskās komitejas izziņas saņemšanas.

Spānijā sportisti [var saņemt](#) finansiālu palīdzību no dažādām valsts vai privātām institūcijām (klubiem, federācijām, autonomajiem apgabaliem, Augstākās sporta padomes, Spānijas Olimpiskās komitejas, Spānijas Paraolimpiskās komitejas u. tml.). **Profesionāli sportisti piedalās sporta sacensībās un saņem ienākumus par regulāru dalību tajās vai nu kā pašnodarbinātas personas, vai kā darba ņēmēji.**

Valsts institūcijas, sadarbojoties ar autonomajiem apgabaliem, nodrošina nepieciešamos līdzekļus augsta līmeņa sportistu sagatavošanai, veselības atbalstam, kā arī iekļaušanai visu līmeņu izglītības sistēmā, sociālo un profesionālo integrāciju sportista karjeras laikā un pēc tās beigām (11. p. 2. d.). [Likumā par sportu](#), kas pieņemts 2022. gada nogalē, paredzēta arī sportistu iekļaušana nodarbinātības politikā. Likumā norādīts, ka Augstākā sporta padome veicinās sportistu iekļaušanu Spānijas nodarbinātības aktivizācijas stratēģijā un ikgadējos nodarbinātības politikas plānos, lai sportistiem dotu iespēju iekļauties sabiedrībā un darba tirgū, novērtējot sportistu ieguldījumu un augstos sasniegumus sportā. **Šim nolūkam sadarbībā ar autonomajiem apgabaliem tiek plānots veidot speciālu programmu sportistu apmācībai (36. p.).**

Spānijā augsta līmeņa sportista statusu nosaka Augstākā sporta padome. Šāds statuss tiek piešķirts uz pieciem gadiem pēc rezolūcijas publicēšanas oficiālajā valsts vēstnesī. Olimpisko vai paraolimpisko spēļu medaļas ieguvušo sportistu augsta līmeņa kvalifikācija tiek noteikta uz septiņiem gadiem. Savukārt augstas veikspējas sportistus šajā kategorijā saskaņā ar to izdotiem noteikumiem ierindo autonomie apgabali un Augstākā sporta padome, ja sportisti atbilst starptautiskās pārstāvības kritērijiem (20. p.).

Lai veicinātu augsta līmeņa un augstas veikspējas sportistu apmācību un izglītību, **tiek nodrošināta atvieglota piekļuve dažādiem izglītības sistēmas mācību piedāvājumiem**, piemēram:

- katru gadu Spānijas autonomie apgabali rezervē vismaz **trīs procentus** no universitāšu centru piedāvātajām vietām tiem sportistiem, kuri atbilst attiecīgajām akadēmiskajām prasībām. Augstākās izglītības iestāžu padomes var palielināt augsta līmeņa un augstas veikspējas sportistiem rezervēto vietu procentuālo daļu. **Universitāšu centri, kas piedāvā fizisko aktivitāšu un sporta zinātņu, fizioterapijas un fizikultūras skolotāju vai to aizstājošos bakalaura studiju kursus un apmācības, rezervē papildu kvotu vismaz piecu procentu apmērā no sportistiem piedāvātajām vietām.** Minēto kvotu var palielināt, Augstākajai sporta padomei vienojoties ar universitātēm. Turklāt sportisti ir atbrīvoti no fiziskajām pārbaudēm, kas ir noteiktas kā prasība, lai studētu fizisko aktivitāšu un sporta zinātnes;
- uzņemot audzēkņus valsts vai privātajās mācību iestādēs, kas nodrošina obligātās vidējās izglītības ieguvu, **vietu trūkuma gadījumā prioritāri tiek uzņemti augsta līmeņa, augstas veikspējas sportisti.** Tos, kuri apliecina augsta līmeņa vai augstas veikspējas sportista statusu, pēc viņu lūguma var atbrīvot no fiziskās audzināšanas priekšmeta (9. p.).

Augstākā sporta padome palīdz augsta līmeņa un augstas veikspējas sportistiem integrēties izglītības sistēmā un darba tirgū šādos veidos:

- ✓ slēdzot līgumus ar autonomajiem apgabaliem, augstākās izglītības un privātajām izglītības iestādēm, lai sportisti varētu baudīt zināmas privilēģijas attiecībā uz piekļuvi un mācībām tajās, visos gadījumos ievērojot piekļuvei paredzētās akadēmiskās prasības (9. p.);
- ✓ sadarbojoties ar dažādām mācību iestādēm un veicinot profesionālas apmācības programmas, lai sporta prakse un mācības būtu savietojamas jebkurā no apmācības veidiem – klātienē, jauktajā vai tālmācības (9. p.);
- ✓ slēdzot līgumus ar uzņēmumiem, valsts struktūrām un institūcijām un sportistiem nodrošinot atbilstošus apstākļus, kas pieļauj sporta treniņu savietojamību ar darbu, tādējādi palīdzot sportistiem iekļauties un būt iesaistītiem darba tirgū (10.–12. p.).

Virknē valsts pārvaldes iestāžu, jo sevišķi civildienestā, tajās darbinieku kategorijās, kas saistītas ar sporta aktivitātēm, augsta līmeņa sportista kvalifikācija tiek īpaši novērtēta, viņam pretendējot uz vakantu amata vietu. Augsta līmeņa sportisti var tikt atbrīvoti no fiziskās sagatavotības pārbaudēm atlases procesos noteiktiem amatiem (11. p.).

Augstākā sporta padome **par sportistu veselību rūpējas šādi:**

- nosakot pienākumu pirms attiecīgās federācijas licences izsniegšanas veikt medicīnisko apskati vairāku sporta veidu pārstāvjiem, lai labāk novērstu riskus sportistu veselībai. Arī pirms sezonas sākuma tiek veiktas medicīniskās pārbaudes, ņemot vērā katra sporta veida specifiku (30. p.);
- izveidojot augsta līmeņa kvalificētu sportistu veselības pārraudzības sistēmu, lai apdrošinātu riskus, kas var rasties, nodarbojoties ar sportu, un novērstu nelaimes gadījumus, psiholoģiskus traucējumus un ar tiem saistītās slimības (31. p. 2. d.). Profesionālajiem sportistiem darba attiecību ietvaros ir tiesības uz atbilstošu darba drošību un veselības aizsardzību, novēršot aronnegadījumu riskus, kuriem sportisti var būt pakļauti, kā arī sportistiem tiek nodrošināti speciāli pasākumi, kuru mērķis ir atveseļoties no traumām vai patoloģijām, ko var izraisīt nodarbošanās ar sportu (31. p. 4. d.);
- sadarbībā ar Nacionālo veselības sistēmu izveidojot programmu to sportistu atveseļošanai vai ārstēšanai, kuri ir beiguši sportista karjeru un kuriem tās laikā ir radušās veselības problēmas (32. p. 1. d.).

Augstākajā sporta padomē izveidotais sportistu atbalsta dienests iesaistās plaša spektra jautājumu risināšanā sportistu aktīvās karjeras laikā un pēc tās beigām, vienojoties ar vairākām valsts iestādēm un privātajām organizācijām par dažādu veidu atbalstu sportistiem (17. p.).

Ungārijā profesionāli sportisti darba līgumus ir tiesīgi slēgt tikai ar profesionālajiem klubiem, ja attiecīgās sporta federācijas iekšējos noteikumos nav paredzēts citādi (8. p. 1. d.). Darba līgumu atļauts slēgt tikai uz noteiktu laiku, pārbaudes laiks nav pieļaujams (8. p. 2. d.). Sporta likumā arī noteikts aizliegums profesionālam sportistam dibināt papildu tiesiskās attiecības ar sportu saistītām darbībām tajā sporta nozarē, kurā sportists darbojas (8. p. 2. d. e). **Ar darba devēja rakstveida piekrišanu profesionāls sportists ir tiesīgs nodibināt:**

- jebkādas ar sportu nesaistītas papildu darba tiesiskās attiecības;
- jebkādas papildu tiesiskās attiecības ar sportu saistītai darbībai citā sporta nozarē (8. p. 2. d. e).

Darba devējam ir pienākums profesionālos sportistus nodrošināt ar dzīvības un nelaimes gadījumu sportā apdrošināšanas polisēm, ja to paredz attiecīgās sporta federācijas nolikums (8. p. 5. d.).

Profesionāls sportists ir tiesīgs noslēgt darba līgumu ar sporta organizāciju tikai pēc tam, kad sporta federācija sportistam ir izsniegusi sacensību licenci. Profesionāli sportisti savas sacensību licences tiesības sporta organizācijai nodod uz noslēgtā darba līguma termiņu. Par licences tiesību piešķiršanu sporta organizācija informē sporta federāciju. Beidzoties darba līguma termiņam, sacensību licences tiesības sportistam tiek nodotas atpakaļ (9. p.).

Nolūkā veicināt izcilus sasniegumus sportā olimpiskajās spēlēs un citās pasaules mēroga sacensībās Ungārijas valstsvienības sportistiem var piešķirt Aladara Gereviča sporta stipendijas (Aladars Gerevičs (1910-1991) bija izcils ungāru paukotājs, kurš sešās olimpiskajās spēlēs [izcīnīja](#) septiņas zelta medaļas paukošanā, lielākoties komandu sacensībās). **Maksimālais šādas stipendijas izmaksas termiņš ir četri gadi.** Aladara Gereviča sporta stipendijas var tikt piešķirtas arī Ungārijas valstsvienības sportistu studiju veicināšanai (58. p. 1. d.). Šo stipendiju apmēru un piešķiršanas nosacījumus nosaka sabiedriskais fonds *Wesselényi Miklós Sports*. Šis fonds izmaksā stipendijas olimpisko sporta veidu sportistiem pēc Ungārijas Olimpiskās komitejas ierosinājuma, paraolpiskos sporta veidu sportistiem – pēc Ungārijas Paraolimpiskās komitejas ierosinājuma, bet Ungārijas Nacionālā invalīdu

sporta federācija ierosina stipendiju piešķiršanu tajos sporta veidos, kas iekļauti citās pasaules mēroga spēlēs ([58. p. 2. d.](#)).

Ungārijas valstsvienības individuālā vai komandu sporta veidu sportistiem, kuri ir Ungārijas pilsoņi un ieguvuši 1., 2. vai 3. vietu olimpiskajās spēlēs, Starptautiskās šaha federācijas (*FIDE*) organizētajās šaha olimpiādēs, paraolimpiskajās spēlēs vai olimpiskajās spēlēs vārdzirdīgajiem, ir tiesības pretendēt uz tā dēvētajiem **olimpiskajiem maksājumiem mūža garumā** no nākamā gada 1. janvāra pēc 35 gadu vecuma sasniegšanas ([59. p.](#)). Mūža olimpisko maksājumu apmērs tiek noteikts, ņemot par pamatu mēneša vidējo bruto darba samaksu valstī, ko aprēķina Ungārijas Centrālais statistikas birojs. Tādējādi **1. vietas ieguvējam mūža olimpisko maksājumu ikmēneša apmērs ir vienāds ar mēneša vidējo bruto darba samaksu valstī**, savukārt **2. vietas ieguvējam mūža olimpiskā maksājuma ikmēneša apmērs noteikts 60 procentu apmērā un 3. vietas ieguvējam – 40 procentu apmērā no 1. vietas ieguvējam piešķirtā mūža olimpiskā maksājuma apmēra** ([60. p. 1. d.](#)). Savukārt sportistiem, kuri ieguvuši divas, trīs vai četras 1. vietas, par katru medaļu ir tiesības uz mūža olimpiskajiem maksājumiem, kas palielināti par 20 procentiem. Sportisti, kuri ieguvuši piecas un vairāk 1. vietas, mūža olimpiskos maksājumus saņem dubultā apmērā ([60. p. 2. d.](#)). Sporta likums paredz iespēju arī medaļas ieguvušo sportistu atraitnēm(-ņiem) un sportistu treneriem saņemt mūža olimpiskos maksājumus. To apmērs ir mazāks, salīdzinot ar mūža olimpiskajiem maksājumiem sportistiem ([60. p. 3.–6. d.](#)).

Ungārijas valdība piešķir titulu **“Tautas sportists”** un atbilstošus **mūža maksājumus Ungārijas sportistiem, kuri sasnieguši 60 gadu vecumu, guvuši izcilus sasniegumus sportā un kuriem ir bijusi nozīmīga loma Ungārijas sporta dzīvē pat pēc sportista karjeras beigām**. Sportistiem, kuri saņem “Tautas sportista” mūža maksājumus, netiek izmaksāti mūža olimpiskie maksājumi ([62. p.](#)).

Zviedrijas Olimpiskā komiteja (SOC), kas ir augstākā olimpiskās kustības iestāde Zviedrijā, sniedz atbalstu sportistiem ar **programmas “*Topp och Talang*” starpniecību**. Programma ir paredzēta sportistiem, kuri **sasniedz labākos rezultātus savā sporta veidā, un tā nosaka dažādu veidu atbalstu**, piemēram, nodrošinājumu ar telpām treniņiem, medicīnisko palīdzību un stipendijas. SOC mērķis ir atbalstīt sportistu centienus iespējami augstu rezultātu sasniegšanā. Atbalsts tiek sniegts, pamatojoties uz individuālu attīstības plānu, kas paredz, ka triju līdz sešu gadu laikā sportista pārstāvētajā sporta veidā viņam ir jāsasniedz izcili rezultāti pasaules līmenī.

Sportisti, kuri piedalās minētajā programmā, katru gadu var pieteikties arī stipendijai, kas netiek aplikta ar nodokļiem, līdz ar to tā nav saistīta ar Zviedrijas sociālās apdrošināšanas sistēmu. Stipendijas apmērs ir atkarīgs no sportista ienākumiem. Tiem, kuri savā sporta veidā jau pietiekami nopelna, stipendiju nepiešķir. Piemēram, personas, kuru gada ienākumi nepārsniedz 200 000 Zviedrijas kronu (aptuveni 17 200 euro), kvalificējas stipendijas saņemšanai. Tomēr gadījumos, kad gada ienākumi pārsniedz šo robežvērtību, pēc individuāla apstākļu izvērtējuma persona stipendiju **var saņemt**. Stipendiju nesaņem, ja sportists tieši vai netieši gūst lielus ienākumus no sava sporta veida. SOC **nodrošina** arī karjeras konsultantu, kurš palīdz sportistam tādos jautājumos kā prakse, nepilna laika darbs sportista karjeras laikā vai darbs pēc sportista karjeras beigām.

SOC 2022. gada ziņojumā **secināts**, ka daudzi labākie sportisti Zviedrijā no sava sporta veida gūst ļoti mazus ienākumus. Karjeras finansēšanai viņi izmanto, piemēram, ģimenes atbalstu, studentu stipendijas, nepilna laika darbu, atbalstu no asociācijām, konfederācijām, SOC saņemtās naudas balvas, sponsoru atbalstu u. tml. Arī olimpisko sporta veidu sportisti pasaulē nereti **apvieno** darbu vai studijas ar augstākā līmeņa starptautiskiem sporta pasākumiem, proti, **tiek praktizēta tā dēvētā dubultā karjera**.

Zviedrijā dzīvojošie sportisti ir iekļauti Zviedrijas sociālās apdrošināšanas sistēmā, kas nozīmē atbalstu veselības problēmu gadījumā, iespēju saņemt pabalstus par bērniem, garantiju saņemt pensijas u. tml. Vienlaikus daļība sociālās apdrošināšanas sistēmā sportistiem nav pašsaprotama. **Sportisti, kuri dzīvo Zviedrijā, pretendē uz pensiju, taču tās apmērs ir atkarīgs no darba mūža garumā Zviedrijā gūtajiem ienākumiem, no kuriem tiek maksāti nodokļi.** Zviedrijas pensiju sistēmu veido trīs daļas: valsts pensijas (maksā valsts), darba pensijas (maksā darba devējs) un uzkrājumi un aktīvi, kas pieder personai. Jo ilgāk persona strādā, jo lielāka būs ikmēneša pensija. Personas, kuras dzīves laikā guvušas mazus ienākumus vai nav tos guvušas vispār, var iegūt tiesības uz valsts garantēto pensiju. Tā ir pamataizsardzība, kas galvenokārt ir atkarīga no valsts pensijas apmēra, no tā, cik ilgi persona ir nodzīvojusi Zviedrijā, kā arī no personas ģimenes stāvokļa. Personas, kuras dzīvo Zviedrijā un kurām ir maza pensija, var pretendēt arī uz piemaksu par mājokli un ienākumu atbalstu vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Daudzi augsta līmeņa sportisti **atzīst**, ka, neraugoties uz Zviedrijā ļoti nodrošinātajiem treniņu apstākļiem, sportistiem trūkst finanšu līdzekļu, lai veidotu uzkrājumus pensijai. SOC stipendija neveido pensijas uzkrājumu, un, ja tā ir pamatienākums, sportists atrodas ārpus sociālās aizsardzības sistēmas. Algas neesība vai nelieli ienākumi nozīmē

to, ka sportista karjeras laikā uzkrājums pensijai tiek veidots ļoti ierobežotā apmērā vai arī tāds netiek veidots vispār. Tas nozīmē sociālo garantiju neesību, kā arī tiesības saņemt, piemēram, vecāku pabalstu vien minimālā apmērā. 2021. gadā SOC stipendijas saņēma 30 sporta veidu pārstāvji. **Vidējais stipendijas saņemšanas ilgums ir četri gadi, un 90 procenti sportistu saņem stipendiju ne ilgāk kā septiņus gadus.**

Atsauce

Ja nav norādīts citādi, informācijas avots ir Eiropas valstu nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā šā apskata izstrādes vajadzībām publicēto informācijas pieprasījumu Nr. 5469 "Bērnu un jauniešu sporta sistēmas un profesionālo sportistu sociālās garantijas" (*The children's and adolescent sports systems and the social guarantees for professional athletes*).

Darba noformējumā izmantoti attēli no tīmekļvietnes <https://www.freeflagicons.com/>.

Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz apskatu, tā autoru un Latvijas Republikas Saeimu ir obligāta. Nekomerציālos nolūkos apskatu drīkst pārpublicēt vai citādi izmantot bez īpašas saskaņošanas ar Latvijas Republikas Saeimu un apskata autoru.

Latvijas Republikas Saeima un apskata autors nav atbildīgs par apskatā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām.

Apskats neatspoguļo Latvijas Republikas Saeimas kā likumdevēja viedokli.

Visas mantiskās tiesības uz apskatu pieder Latvijas Republikas Saeimai.

ISBN 978-9934-598-67-8